

Metodika k vnitřnímu ekologickému výukovému programu:

1. Název programu: ŽILO, BYLO JEDNO MĚSTO

2. Autor programu: Ekocentrum Koniklec, Barbara Doležalová, Markéta Hrnčálová

3. Klíčový cíl: Cílem programu je, aby žáci 1. třídy ZŠ získali znalosti a dovednosti o tom, jaká adaptační opatření lze ve městě, kde žijí, dělat, a jak se mají oni sami chovat v případě negativních projevů klimatické změny (povodně, přivalový déšť, sucho, vysoké teploty).

4. Specifické Cíle:

- dítě si vybaví důležitou roli vodních prvků a zeleně ve městě
- dítě vyjmenuje příčiny oteplování mikroklimatu ve městě a navrhne alespoň 3 vhodná opatření
- dítě si vybaví, jak se správně chovat při vysokých teplotách (pitný režim, vhodné oblečení)
- dítě vyjmenuje alespoň 2 způsoby, jak zvýšit retenční schopnost povrchů ve městě (zelená střecha, travnaté pásy, dlažební kostky)
- dítě vysvětlí rozdíl mezi regulovaným a přírodním tokem
- dítě vyjmenuje alespoň 2 způsoby, jak šetřit vodou v domácnosti a uvědomí si, proč bychom s ní měli šetřit

5. Cílová skupina: 1. třída ZŠ

6. Téma/ klíčové pojmy: život ve městě, klimatické změny / vysoké teploty (vedro), pitný režim, sucho, přivalový déšť, povodeň, přirozený a regulovaný tok, vodní prvky a zeleň ve městě, zelená střecha

7. RVP ZV: Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, Průřezová témata Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova

RVP PV: Vzdělávací oblasti Dítě a jeho psychika, Dítě a společnost, Dítě a svět

8. Doba trvání: 90 minut

9. Cena: 55 Kč za účastníka

10. Kdy program probíhá: celoročně

11. Místo trvání: interiér ZŠ

12. Lektorské zajištění: 1 lektor, lektorské a herecké dovednosti

13. Anotace programu (max. 800 znaků včetně mezer):

Žilo, bylo jedno město a v něm zámek potažený černým sukem. Město ale netrápil drak, který unesl princeznu. Tomuto městu se vždy dobře dařilo, ale poslední roky ho velice sužují různé výkyvy počasí: jednou je to veliké sucho, že i zámecká studna vyschne, pak se zase přičene povodeň, která způsobí obrovské škody, jindy je město zase vystaveno velkému suchu. Už dlouho se lidé v tom městě necítí dobře, pan král už si neví rady, a tak vyhlásí, že kdo dokáže městu pomoci, dostane princeznu za ženu a půl království k tomu. Jednoho dne přijede do města Chytrý princ a se svou družinou šikovných dětí začnou městu radit, co vše je třeba změnit, aby se jim zase lépe žilo...

14. Popis programu včetně metod práce:

Příprava pomůcek a prostoru učebny před programem:

Příprava programu vyžaduje minimálně 15 minut. Před programem: přichystat si aplikaci, na interaktivní tabuli připevnit klipsy a na ně pověsit krále a princeznu s černým závojem. Nachystat si chronologicky ostatní loutky a zalamované obrázky (úvod: obrázek Koniklece; povodeň: asfalt, mokrá asfalt, dlažba; regulovaný a přirozený tok; sucho: obrázky s ukázkami šetření vodou), model regulovaného a přirozeného toku s kelímky a kuličkami, zmenšeniny města a obálky s miniaturami prvků, visačky.

Viz. seznam pomůcek v bodě 15.

1) Úvod

Čas: 10 min.

Pomůcky:

obrázek města na interaktivní tabuli, maňásek krále a princezny na levé straně tabule na klipsech dle možností, obrázek Ekocentra Koniklec a rostlinky koniklec, visačky dle počtu dětí (žlutá, modrá, zelená, červená, růžová, tyrkysová), centrofix, do skupinek rozdělí zmenšeninu města a obálku s miniaturami prvků. Je třeba upozornit děti, aby obálku zatím neotevíraly. Ideální je pracovat na miniatuře města ve dvojicích, je možno i ve větších skupinkách (při nedostatku místa apod.)

Děti se usadí do lavic nebo ve skupinkách na koberec (dle možností třídy a umístění interaktivní tabule), lektor před ně při přípravě položí zmenšeninu města s číslem a zavřenou obálku se stejným číslem (miniatury se upevňují magnetky a pro funkčnost je důležité mít stejnou sadu). Požádá děti, aby obálky zatím neotevíraly, a ve spolupráci s paní učitelkou může už při přípravě přichystat visačky se jmény. Ve třídách bývá až 30 dětí a představování pak zabere příliš mnoho času na úkor zbytku programu).

Lektor se představí a řekne dětem, že díky visačkám už i on zná jejich jména a teď by chtěl vědět, zda se na program těší. Požádá je, aby ti, kdo se těší, zvedli obě ruce nad hlavu a zamávali mu, ten kdo se těší, jen trochu mává jenom jednou rukou a ten kdo se netěší vůbec, nechá ruce dole.

Dále si lektor stanoví „pravidla“ v průběhu programu. Když žáci uslyší zazvonění zvonečku, znamená to, že zamknou pusy na zámek a zahodí klíč a sednou si na své místo. Poté pravidlo lektor vyzkouší nanečisto. Dále navrhne dětem, že když se bude na něco ptát a ony budou znát správnou odpověď, přihlásí se a odpoví ten, koho lektor osloví.

Po stanovení pravidel představí lektor Ekocentrum Koniklec a rostlinku koniklec a vysvětlí dětem, že koniklec je rostlinka, které je v přírodě už málo, je chráněná a proto ji máme ve znaku. Vysvětlí, že v našem ekocentru chráníme přírodu a zeptá se, zda děti vědí, co všechno je příroda? Děti říkají své tipy. Lektor objasní, že v našem ekocentru se o přírodu staráme a také se staráme o to, aby se dětem dobře žilo ve městě. Upozorní děti na město na interaktivní tabuli a zeptá se, jestli si myslí, že v tom městě, které s sebou přinesl je přírody dostatek? Případně se zeptá, co tam dětem chybí? Po krátkém brainstormingu následuje úvod do pohádky.

2) Úvod pohádky

Čas: 5 min.

Pomůcky: připravený maňásek Chytrého prince

Vypravěč:

Žilo, bylo jedno město. V tom městě měli náměstí, řeku, silnice, tramvajové koleje, školku („Je podobná jako ta vaše?“), rodinné domečky (možno oslovit děti „Kdo z vás bydlí v rodinném domku?“), paneláky („A kdo v paneláku?“) – *lektor ukazuje pro lepší orientaci děti, co na tabuli vidí*. V tom městě měli také zámek a v něm žil král se svojí dcerou, princeznou. Na zámku nám ale vlají černé prapory a i princezna má černý závoj. Copak se v tom městě asi stalo? Zeptáme se pana krále?

Lektor si nasadí na ruku maňáska krále: Dobrý den, milé děti, (*nechá děti odpovédět*) já jsem pan král. Vládnu tomuto městu už dlouhou dobu a vždy jsme se měli velice dobře, ale teď tu máme smutek. Není to ale tím, že by si ji chtěl vzít princeznu za ženu nějaký drak. Celé město je teď nemocné. Poslední roky nás zužuje špatné počasí. Máme tu obrovské vedro, sucho a minulý rok se nám tu dokonce přehnala povodeň a způsobila veliké škody.

Protože už jsem si sám nevěděl rady, dal jsem vyhlásit, že ten, kdo našemu městu pomůže, dostane za ženu princeznu a půl *království k tomu*. A právě dnes by k nám měl přijet z dalekého království Chytrý princ, tak snad nám pomůže!

Lektor se ptá dětí: Slyšíte ho, děti přijíždět? (Nastaví uši – nic se neděje, pak udělá zvuk koňských kopyt: „A teď už ho slyšíte? Na čem jede?“ děti odpoví, že na koni. Lektor si nasadí maňáska prince na ruku.

Princ k dětem: Ahoj děti! Já jsem Chytrý princ a jedu na zámek zachránit město a princeznu, sám to ale nezvládnou a tak hledám šikovné a chytré děti, které by jely se mnou, pomůžete mi? (*nechá děti reagovat*) Tak pojedte se mnou! (Lektor vyzve děti, aby se postavily vedle svého místa, a dělají koníky na místě, než dojede princ k zámku). Princ: „Tak a teď zaparkujeme koníky před zámekem a zaklepeme na pana krále... Pane králi!“

3) Vysoké teploty (paní VEDRO)

Čas: 20 min.

Pomůcky: maňásek Princ (se zvonečkem po ruce), maňásek král, maňásek paní Vedro, modul Vedro v aplikaci

Chytrý princ (maňásek na pravé ruce): „Dobrý den, pane králi, jmenuji se Chytrý princ a slyšel jsem, že Vás a Vaše město něco trápí. Přijel jsem se svou družinou chytrých dětí, abychom Vám pomohli. Řeknete nám, jaké máte potíže?“

Král (maňásek na levé ruce): „Dobrý den Chytrý princí,“, sdělí první problém: „Letošní léto nás trápilo veliké vedro, lidem se dělalo špatně, bolela je hlava a leželi v nemocnici, místo aby pracovali. A takovému městu se nemůže dařit dobře. Pomůžete nám prosím zahnat to vedro?“

Princ se obrátí na svou družinu: „Děti, už jste zažily takové vedro, že se vám dělalo špatně nebo že se vám nechtělo vůbec nic dělat?“ Lektor nechá děti reagovat, mezi tím pověsí maňáska krále z levé ruky na plátno.

„Víte co, děti? Já zazvoním na kouzelný zvoneček a uvidíme, co se stane!“ prozradí dětem princ spiklenecky a zazvoní na kouzelný zvoneček.

Vypravěč: „..a kde se vzala, tu se vzala, přišla paní Vedro!“ (maňásek na levé ruce).

Paní Vedro: „Co se to stalo? Kde jsem tu vzala? Kdo mě to zavolal? To jste byly vy, děti?“

Lektor nechá děti reagovat. (Většinou volají, že jí zavolal princ, nebo ony samy)

„Paní Vedro, my jsme vás s dětmi zavolaly, abychom se zeptaly, proč jste se usídlila v tomto městě? Proč se vám tu tak líbí“ ptá se princ.

„Vždyť se na to město podívejte, tady není ani jeden strom, který by vrhal stín a ochlazoval vzduch, není tady žádná tráva ani fontány na náměstí a tady ta plechová střecha (Lektor ukáže maňáskem na střechu) ta je skvělá, do té když se opře sluníčko, tak v domě pod ní nemohou lidé ani vydržet, jaké je jim horko. A tady mají zase otevřená okna. Tam já vletím (naznačí, že vlétne dovnitř) a dokud se zase neochladí, tak už mě ven nevyženou! Tady se mi moc líbí, tady já si ještě pobudu!“

Princ spiklenecky šeptá k dětem (mezitím pověsíme paní Vedro na opačnou stranu stojanu než je král a princezna): „Tak to tedy ne děti! Zkusíme spolu paní Vedro vyhnat?“ lektor nechá děti reagovat.

- **Opatření:** Princ diskutuje s dětmi, proč zmínila tyto důvody (nechá je vzpomenout, co paní Vedro říkala a ukazuje jednotlivé nedostatky na plátně – např. plechová střecha domu, nikde žádné stromy a tráva, dokonce ani na školní zahradě není tráva, (jen sem tam nějaká krátká a zažloutlá) a zeptá se jich, zda je napadá, jak vedru zabránit. Společně se doberou několika opatření ve městě, která by měla vysoké teploty omezit (mělo by je napadnout, že by pomohly stromy, tráva apod.). Lektor si položí maňáska prince stranou, aby ho měl po ruce.

Lektor vyzve **žlutou skupinku**, aby přistoupila k tabuli. Děti se zeptá, zda vidí prvky ve žluté liště a červené puntíky ve městě. Vysvětlí jim, že si každý z nich „ťukne“ na jeden prvek a zkusí ho dát někam do města. Pokud dítě neví, mohou mu ostatní nebo lektor napovědět. Pokud prvek na místo nepasuje, „zavrtí“ se a dítě tak vidí, že musí zkusit jiný puntík. Děti u zmenšenin města si najdou stejné prvky, jako jsou na liště, a spolu s dítětem u tabule je

umísťují do zmenšeniny města před sebou. Když dítě umístí prvek, lektor ho pochválí a pošle ho sednout.

Lektor vyzve **modrou skupinku**, aby přistoupila k tabuli. Ostatním dětem představí prvky, které se budou umísťovat, aby si je mohly najít v miniaturní verzi. Vše ostatní probíhá stejně jako v předchozí skupince.

Lektor se zeptá, zda jsme toho ve městě změnili už dost na to, aby to vyhnalo paní Vedro. Po reakci vyzve **zelenou skupinku**, aby přistoupila k tabuli. Ostatním dětem opět představí prvky, které se budou umísťovat, aby si je mohly najít v miniaturní verzi. Vše ostatní probíhá stejně jako v předchozí skupince.

Po umístění posledního prvku se ukáže konec modulu.

Každé dítě tedy umístí jeden z prvků (zasadí strom, založí park, zelený vnitroblok, umístí kašnu, vymění plechovou střechu domu..). Lektor zrekapituluje, co všechno děti ve městě upravily – ptá se dětí a ty reagují.

Lektor si nasadí maňaska Prince (pravá ruka) a spiklenecky je vyzve, aby zavolaly paní Vedro, co ona na ty změny ve městě... Děti zavolají, lektor si nasadí maňaska paní Vedro (levá ruka), ta si prohlédne město a zvolá:

„Co jste to provedli s mým městem?! Kdo tady vysázel všechny ty stromy? Postavil fontány? A vyměnil střechy? A kdo to zavřel všechna okna? Takhle já už se k vám dovnitř nedostanu! – lektor může maňaskem Vedra narazit do zavřených oken.Tady už se mi nelíbí, stěhuji se do jiného města, kde se mi bude lépe dařit.“ Prohlásí paní Vedro, princ zavolá „Kšá, kšá, jen si běž“ a děti dělají „Kšá, kšá“ s ním. Lektor maňaska uklidí z dohledu za plátno.

- **Chování:** Princ se obrátí na děti s tím, že proměnily město k lepšímu a paní Vedro vyhnaly. A zeptá se jich, zda je napadá, jak by se měly chovat, pokud se paní Vedro někdy vrátí. Nenásilně je dovede k několika příkladům správného chování ve vysokých teplotách:

Princ / lektor se děti zeptá, co ještě musí dělat, když je veliké vedro – děti většinou správně zmíní pitný režim

- **Pitný režim** – pokud dovolí podmínky v MŠ, všichni se napijí, pokud ne, pouze si připomenou pitný režim a zdůrazní si, že nejlépe je pít vodu nebo neslazené nápoje

*Princ / lektor se zeptá, jak se děti oblékají, když je venku vedro.***(Vhodné oblečení, pokrývka hlavy, sluneční brýle)**

Princ (lektor si opět nasadí maňaska) řekne dětem, že mu moc pomohly a že si myslí, že první úkol pana krále už splnili. Vyzve děti, aby zavolaly pana krále, děti volají a lektor si nasadí maňaska krále. Král si udiveně prohlédne město, zmíní změny, u některých opatření, které

děti předtím neznaly, se pro rekapitulaci může děti zeptat, proč to či ono udělaly, a princovi a hlavně dětem poděkuje za pomoc a má radost. Odmlčí se a posmutněle si postěžuje, že má ještě další problém.

3) Povodeň, přívalový déšť (paní POVODEŇ)

Čas: 15 min.

Pomůcky: maňásek Princ (se zvonečkem po ruce), maňásek král, maňásek paní Povodeň, zalaminované karty asfalt x dlažba, zalaminované karty přirozený a regulovaný tok, rovná roura + kelímek na zachycení kuličky, zakroucená roura + kelímek na zachycení kuličky, kuličky, modul Povodeň v aplikaci

Král (maňásek na levé ruce): „Loni se nám do města přihnala povodeň, řeka se vylila z koryta, zaplácila náměstí, natekla lidem do sklepů a jeden domeček dokonce odnesla (ukáže na místo s rozbořenou zdí a bahnem) a my se teď moc bojíme, že se k nám zase vrátí. Jestlipak byste uměli pomoci?“

Chytrý princ (maňásek na pravé ruce) se obrátí na svou družinu: „*Děti, pamatujete si na nějakou povodeň nebo jste slyšely svoje rodiče o povodni mluvit? Víte, co je to povodeň?*“

Lektor nechá děti reagovat, mezi tím pověsí maňáska krále z levé ruky na plátno. Pokud děti neznají odpověď, vysvětlí, kde se povodeň bere, pokud vědí, pak je jen dovede k přívalovým deštům, (eventuálně k tání sněhu v jarním období), aby porozuměly vzniku povodní. Pak princ zazvoní na kouzelný zvoneček..

Vypravěč: „...a kde se vzala, tu se vzala, objevila se paní Povodeň!“ (maňásek na levé ruce).

Paní Povodeň: „Co se to stalo? Kde jsem se tu vzala? Kdo mě to zavola?“

Lektor pobídne děti, aby jí odpověděly, případně slovy prince doplní „To my jsme Tě přivolali, kouzelným zvonečkem..“

Paní Povodeň: „Co se to stalo? Kde jsem se tu vzala? Kdo mě to zavola?“

Lektor pobídne děti, aby jí odpověděly, případně slovy prince doplní „To my jsme Tě přivolali, kouzelným zvonečkem..“

„*Paní Povodeň, proč jste se před rokem prohnala tímto městem?*“ ptá se princ.

„*Já se přiženu všude tam, kde mi nic nestojí v cestě*“, říká paní Povodeň, „*jen se podívejte na město! Tady už se něco změnilo, dříve tu nebyla žádná tráva, do které by se moje voda mohla vsáknout, ale stále jí tu není dost, je tu mnoho asfaltu a betonu a ta řeka, kterou jsem se přihnala, ta je stále tak rovná a ve vydlážděném korytu, tou by se mi i teď pěkně teklo. Sem já se určitě ještě někdy vrátím!*“ usměje se spokojeně paní Povodeň.

- **Opatření:** Princ si s dětmi připomene, jaké důvody zmínila (nechá je vzpomenout, co paní Povodeň říkala a ukazuje jednotlivé nedostatky na plátně – např. asfaltovou silnici, asfaltové parkoviště, asfaltové náměstí, rovné betonové střechy domů, po kterých steče déšť..), zmíní, že povodeň je sestra přívalového deště, se kterým jde ruku v ruce, a zeptá

se jich, zda je napadá, jak povodni či následkům přívalového deště zabránit. Zeptá se dětí, co se vlastně stane s vodou, když naprší na trávník. Děti reagují, přijdou na to, že se voda vsákne, zateče do země, lektor případně poradí a poté se jich zeptá, co se stane, když voda nateče na asfalt a ukáže **zalamínovaný obrázek asfaltu**. Děti reagují, lektor napoví **obrázkem asfaltu zalitého vodou**. Pak se zeptá: „Můžeme místo asfaltu všude ve městě vysázet trávu? Mohou po ní jezdit auta?“ Ne. Jak to tedy udělat? Lektor ukáže **obrázek dlažebních kostek** a zeptá se dětí, zda vědí, co na obrázku je. Případně napoví a zeptá se, co je to v těch mezírkách mezi kostkami. **Děti dojdou k tomu, že hlína nebo písek** (lektor se případně zeptá, zda děti někdy viděly mezi dlažebními kostkami růst trávu, tím si lépe představí, že je mezi nimi hlína, do které se voda může vsáknout). Společně se doberou několika opatření ve městě, která by měla omezit následky přívalového deště.

Lektor vyzve **červenou skupinku**, aby přistoupila k tabuli. Ostatním dětem představí prvky, které se budou umísťovat, aby si je mohly najít v miniaturní verzi. Vše ostatní probíhá stejně jako v předchozí skupince.

Lektor vyzve **tyrkysovou skupinku**, aby přistoupila k tabuli. Ostatním dětem představí prvky, které se budou umísťovat, aby si je mohly najít v miniaturní verzi. Vše ostatní probíhá stejně jako v předchozí skupince. Pokud děti umístí řeku, nevadí to. Ale ideálně si jí lektor nechá pro sebe a umístí jí až **po experimentu**, který bude následovat.

Lektor se zeptá dětí, co to říkala paní Povodeň o řece... že je **rovná**.

Lektor je pochválí a ukáže dětem **zalamínované karty s přirozeným a regulovaným tokem**, vyzve je, aby řekly rozdíly – děti by měly dojít k závěru, že voda v přírodě má zatáčky - meandry. Zeptá se, v kterém korytě poteče voda rychleji. Nechá děti reagovat a pak jim navrhne, že si vyzkouší, jak teče taková řeka přírodou. Udělají hada a procházejí třídou, lektor upozorňuje „tady je děti strom/kámen/skála (lze stavět do cesty třeba hračky, odpadkový koš, židli...) tady to jako ta řeka v přírodě musíme obtéci“ a dělá zatáčky, děti se krouť za ním. Dovede děti opět na svá místa. (Ve školní třídě s nedostatkem prostoru mezi lavicemi vyjdeme s dětmi před tabuli, na koberec, na chodbu...)

Lektor se zeptá dětí, zda byli při simulaci vodního toku v přírodě rychlí, nebo pomalí. Většinou se najdou děti, které tvrdí, že rychlí.

Lektor jim řekne, že si tedy spolu udělají ještě jeden pokus.

- **Experiment:** rozdíl toku vody v přirozeném a regulovaném toku (trubky – natažená = umělý kanál či koryto, zakroucená = přirozená řeka/potok)

Lektor vysvětlí, co mají trubky představovat, může přiložit rovnou k tabuli – děti tak získají lepší představu o tom, že tato rovná trubka představuje rovnou řeku ve městě.

Lektor upozorní, že se jedná o experiment a ne o soutěž, pokud děti v průběhu pokusu začnou skandovat nebo se „perou“ o trubky, lektor tento fakt zdůrazní znovu. Vyzve vždy dvojici k experimentu – jedno dítě má rovnou rouru (regulovaný tok), druhé dítě má zakroucenou rouru (přirozený tok), lektor děti nastaví tak, aby stály čelem k ostatním dětem, dá každému jednu kuličku znázorňující tekoucí vodu, odstartuje (tři, dva, jedna, teď) a děti sledují, zda z které roury kulička vypadne dříve. Děti se po dvojicích prostřídají, děti, které už byly nebo teprve čekají, pomáhají lektorovi dvojici vždy odstartovat. Ten ukazuje čísla na prstech, děti se tak lépe zapojí a baví je to, i když experimentu přihlíží. Děti dojdou k závěru, že v rovném korytě teče voda rychleji.

Lektor se zeptá, zda chceme, aby voda ve městě tekla rychle nebo pomalu a zdůrazní, že když je voda rychlá, tak tím právě vzniká povodeň. A že v přirozeném toku nejen že teče voda pomaleji, ale může se případně vsáknout do okolní krajiny (tráva, lesy...).

Lektor na základě pokusu předělá rovný tok na meandrující v aplikaci a děti ho kopírují na zmenšeninách.

Lektor si nasadí maňáska Prince (pravá ruka) a spiklenecky je vyzve, aby zavolaly paní Povodeň, co ona na ty změny ve městě... Děti zavolají, lektor si nasadí maňáska paní Povodeň (levá ruka), ta si prohlédne město a zvolá:

„Co jste to provedli s mým městem?! Kdo tady vysázel všechnu tu trávu, do které se vsákne moje voda? Kdo vydláždil chodníky a silnice? Tam se také moje voda vsákne! A co se stalo s mojí rovnou vybetonovanou řekou? V té zakroucené ja se musím pomalu plazit (lektor naznačí pohyb řekou). Tady už se mi nelíbí, tady já už nebudu ani minutu!“ prohlásí paní Povodeň a princ s dětmi ji opět zahánějí voláním „Kšá, kšá“. Lektor maňáska uklidí z dohledu za plátno.

Princ (lektor si opět nasadí maňáska) řekne dětem, že mu moc pomohly a že si myslí, že i druhý úkol pana krále už splnili. Vyzve děti, aby zavolaly pana krále, děti volají a lektor si nasadí maňáska krále. Král si udiveně prohlédne město, zmíní změny, princovi a hlavně dětem poděkuje za pomoc a má radost. Zeptá se, jestli se tedy paní Povodeň už nevrátí, děti reagují, že ne, protože voda se má kam vsáknout a řeka poteče pomaleji, už není rovná. Pokud děti nereagují, princ/lektor je navede. Princ: „Pane Králi, dáte mi teď už tu princeznu za ženu?“ Král se odmlčí a posmutněle si postěžuje, že má ještě třetí problém.

4) Sucho (pan SUCHO)

Čas: 10 min.

Pomůcky: maňásek Princ (se zvonečkem po ruce), maňásek král, maňásek pan Sucho, zalaminované karty šetření vodou, domalovánky, modul Sucho v aplikaci

Král (maňásek na levé ruce): „Několikrát naše město postihlo takové sucho, že i voda ve studni vysychala, lidem docházela pitná voda, uschla úroda a domácí zvířata byla nemocná. Jestlipak byste uměli pomoci?“

Lektor pověsí maňáska krále z levé ruky na plátno.

Princ se zeptá dětí: „Děti, kdo všechno potřebuje k životu vodu?“ děti se doberou k tomu, že lidé, zvířata i rostliny. Lektor se ptá, co cítí, když mají žízeň? (Sucho v krku). A co dělá třeba pesek, když má žízeň? (Děti vypláznou jazyk a funí). A jak poznáme, že mají kytky žízeň? (Zvadnou, uschnou).

Lektor: „Tak víte co? My si na takové kytičky zahrajeme. Sedněte si na bobek a jsme jako semínka v zemi, které na jaře sluníčko a vláha vytáhne ze země ven. Krásně vyrosteme, tady máme lístečky (ruce), květ (obličej) a stonek (tělo). Zamáváme lístečky na paní učitelku, užíváme si sluníčka, ale pořád svítí sluníčko, je sucho, už dlouho nepadla ani kapka vody a co udělají kytičky? Uschnou... (zkroutí se). ... Ale najednou se zatáhnou mraky a začne pršet (lektor luská prsty nebo tleská a naznačuje déšť). A kytičky se zase napijí, narovnájí, pořádně protáhnou lístečky k obloze. A teď už jsou z vás zase děti, a protože jsme už dlouho seděli, tak si na místě zaskáčeme a protáhneme si nohy. Tak a teď už víme, kdo všechno může trpět suchem a můžeme si zase sednout na svá místa.“

(možnost aktivizace: lektor se zeptá dětí, jestli vědí, co dělají třeba kytičky, když je veliké sucho? – vadnou. Děti si stoupnou, udělají kytičky – lektor vypravuje: Kytička roste a sílí a pak přijde obrovské sucho, kytička nemá co pít a tak uvadne. – děti se zase maličko protáhnou a vydrží pak klidněji sedět na poslední část pohádky.)

Chytrý princ (maňásek na pravé ruce) se obrátí na svou družinu: „Děti, zazvoníme na zvoneček a uvidíme, co se stane?“

Vypravěč: „...a kde se vzal, tu se vzal, přišel pan Sucho!“ (maňásek na levé ruce).

Pan Sucho: „Co se to stalo? Kde jsem tu vzal? Kdo mě to zavolal?“

Lektor pobídne děti, aby mu odpověděly, případně slovy prince doplní „To my jsme Tě přivolali, kouzelným zvonečkem..“

„Pane Sucho“, ptá se princ, „proč trápíte toto město?“

Pan Sucho: „Pokud dlouho neprší, lidé plýtvají vodou a ve městě se nezadržuje voda, protože je v něm málo vodních prvků a zeleně, pak přijdu na řadu já.“ Pan Sucho si prohlédne město a řekne: „Ale v tomto městě se toho hodně změnilo, teď je tu hodně trávy a stromů, tady bych už nemohl lidi tak snadno trápit, protože ta zeleň zadrží spoustu vody...“ Pak se ale usměje: „Stále je tu ale málo vodních prvků a lidé neumějí šetřit vodou, takže se nemusím bát, určitě přijdu zas.“

- **Opatření:** Princ opět dětem zdůrazní důvody, proč se Sucho ve městě zdržuje, a společně dojdou k pár dalším opatřením, kterými mohou město vylepšit a zabránit tak suchu, aby se mu ve městě líbilo.

Lektor vyzve **růžovou skupinku**, aby přistoupila k tabuli. Ostatním dětem představí prvky, které se budou umisťovat, aby si je mohly najít v miniaturní verzi. Vše ostatní probíhá stejně jako v předchozí skupince.

- **Chování:** Princ se obrátí na děti: „**Pan Sucho mluvil o tom, že lidé neumějí šetřit vodou. Myslíte si, že je to pravda?**“ Nechá děti reagovat a ptá se dál: „**Vy, děti, víte, jak se dá šetřit vodou?**“ Podle reakcí dětí pak ukazuje **zalamované karty šetření vodou**. **Vždy ukáže všem dětem obrázky a následně se ptá, kdo si myslí, že šetří vodou ta holka, která nechává při čištění zubů zapnutou vodu? A kdo si myslí, že ten kluk?, atd.** Dle věku a vyspělosti dětí lektor zdůrazňuje chybné a správné chování na obrázcích. **U obrázku zalévání zahrady si vysvětlí, kde vzala vodu paní a kde pán a pokud je potřeba objasní zkráceně proces čištění pitné vody** a shrne a doplní základní způsoby, jak lze šetřit vodou, určitě by mělo zaznít:
 - krátká rychlá sprcha a vypínání vody při mydlení místo vany
 - nenechat téct vodu při čištění zubů – kelímek
 - nemýt nádobí pod tekoucí vodou (pokud se nejedná o jeden hrneček)
 - zalévání zahrady dešťovou vodou (tím se vrátí k sudům na dešťovou vodu, které umístily do města), možno zmínit, že kytičky pijí dešťovou vodu raději. Oproti tomu zalévání pitnou vodou z řádu.

Lektor si nasadí maňáska Prince (pravá ruka) a spiklenecky je vyzve, aby zavolaly pana Sucho, co on na ty změny ve městě.. Děti zavolají, lektor si nasadí maňáska pana Sucho (levá ruka), ten si prohlédne město a zvolá:

„Co jste to provedli s mým městem?! Teď tu jsou pítka a rybníky! Ale mně se tady stejně líbí, že vy určitě neumíte šetřit vodou?“ děti reagují, že umí „Tak to já si Vás tedy vyzkouším! Šetříte vodou, když se sprchujete, nebo když se koupete ve vaně?..“ děti reagují, pan Sucho zmíní i další příklady, které děti před chvílí viděly. Když vše správně zodpoví, prohlásí: „Do tohoto města se už jen tak nevrátím! Tady i malé děti vědí, jak šetřit vodou!“ prohlásí pan Sucho, princ a děti udělají „Kšá, kšá“ a lektor maňáska uklidí z dohledu za plátno.

4) Závěr, shrnutí a vyhodnocení:

Čas: 10 min.

Princ (lektor si opět nasadí maňáska) řekne dětem, že mu moc pomohly a že si myslí, že i třetí úkol pana krále už splnili. Vyzve děti, aby zavolaly pana krále, děti volají a lektor si nasadí maňáska krále. Král si udiveně prohlédne město a uzná, že jeho město zcela

proměnily k lepšímu. Zeptá se dětí, zda si pamatují, co všechno ve městě změnily, aby je již netrápilo vedro, povodně a sucho – děti rekapitulují všechna opatření, lektor případně doplňuje a zdůrazňuje prospěšnost jednotlivých prvků.

Král dětem moc poděkuje a slíbí jim **za odměnu omalovánky** (pracovní list pro návaznou práci v MŠ). Král sundá černé sukno ze zámku a řekne dětem, aby zavolaly princeznu.

Lektor sundá princezně černý závoj, navlékne si jí na ruku a ukáže dětem.

Princezna: „Ahoj děti. Mě bylo tak dlouho špatně a byla jsem nemocná a smutná a najednou je mi krásně. Vy jste zachránily naše město? ... A kdo je tenhle fešák? (všimne si prince)“

Princ: „Já jsem Chytrý princ a pomáhal jsem s dětmi zachránit vaše město. Vzala byste si mě, princezno, za muže?“

Princezna: „Ráda princi!“ (lektor přehodí princezně závoj přes obličej a dá je s princem vedle sebe)

Vypravěč: „A byla svatba. A žili spolu šťastně na věky věků.“ (odloží maňásky stranou) „A zazvonil zvonec a pohádka je konec.“ (zazvoní na zvoneček)

Po závěrečném zazvonění lektor může s dětmi zrekapitulovat, zda mají v městě teď už dost přírody a koho se jim díky tomu podařilo zahnat a dá jim za úkol, aby po cestě domů koukaly kolem sebe, jestli je té přírody v jejich okolí dost a jestli si na ně netroufne ani vedro, ani sucho a ani povodeň. Pak požádá děti, aby každý z nich zazvonil zvonečkem podle toho, jak se jim program líbil (hodně/málo/vůbec) a požádá, zda každé zkusí říci, co se mu líbilo nejvíce. Nechá děti reagovat, pak zazvoní hodně, pochválí děti, že byly velice šikovné a hodné a před úplným rozloučením nechá děti donést zpět domečky a odepne jim barevné cedulky se jmény. (Hodnocení lze provést obdobným způsobem jako na začátku. Ve velkém počtu dětí se nestíhá)

15. Pomůcky:

aplikace.; maňásci: král, princezna, princ, paní Vedro, paní Povodeň, pan Sucho.; zvoneček; papírová připínací figurka / panenka s dvojím oblečením (tmavé vlněné, světlé bavlněné, klobouk, sluneční brýle); zalamované obrázky: asphalt / dlažební kostky; řeka – rovný tok / řeka – meandry + pytlík s kuličkami (= voda); příklady správné praxe šetření vodou, domalovánky; černý závoj pro princeznu; barevné visačky (šest barev); obrázky Ekocentra Koniklec a fotka koniklece

16. V čem je program výjimečný, v čem je příkladem dobré praxe:

Program je zpracován formou interaktivního divadélka, což se zdálo jako jediná možná forma zpracování obtížného tématu pro danou věkovou skupinu.

I když je téma zpracováno jako pohádka, kromě pohádkových maňásků obsahuje názorné pomůcky – aplikaci s prvky, které děti samy do města vkládají. Maňásci po celou dobu programu neustále s dětmi komunikují, divadlo je proloženo prožitkovými aktivizujícími aktivitami a experimentem. Děti mají před sebou zmenšeninu města na tabuli a miniatury prvků a v průběhu programu kopírují práci na tabuli.

Posilování skupinové práce, samostatného rozhodování, komunikace mezi dětmi.

17. Rizika programu:

Časová náročnost, je třeba se „nezasekávat“, ve velkém počtu dětí je třeba dodržovat harmonogram jednotlivých kapitol.

U experimentu je třeba zdůraznit, že rychlejší proud vody v regulovaném toku není žádoucí (děti občas zapomínají, že se nejedná o soutěž).

18. Zdroje, prameny:

<https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/mimoradne-udalosti/atmosfericke-poruchy/sucho>

Strategie adaptace hl. m. Prahy na klimatickou změnu

19. Foto:

